

КОЖЕМЯКО Н. В. Модель формування комунікативної компетенції майбутніх фахівців юридического профіля “молодший фахівець” в ВНЗ.

В статті проаналізовані поняття “модель”, “формування”, розроблена і охарактеризована модель формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців юридическої галузі.

Ключевые слова: модель, формування, юрист.

KOZHEMYAKO N. V. The model of formation of communicative competence of future specialists of legal profile “Junior specialist” in high school.

The article analyzes the term “model”, “ацкфешцт” and the model of forming of communicative competence of future lawyer.

Keywords: model, forming, lawyer.

УДК 001:2:17.023.32

Кондрак Еліас Аріф
Українсько-американський гуманітарний інститут
“Вісконсинський міжнародний університет” (США) в Україні

МОРАЛЬ І ЕТИКА У ВЗАЄМОДІЇ З НАУКОЮ, ОСВІТОЮ І РЕЛІГІЄЮ ВРЯТУЮТЬ ЛЮДСТВО

*Я хочу свободу моїй країні, щоб інші країни
могли чогось повчитися у моєї вільної країни.*
Махатма Ганді

Розглянуто проблеми моралі та етики у взаємодії з наукою, освітою і релігією. Досліджено взаємозв'язок релігії і науки. Аналізуються завдання освіти з морально-етичного виховання молоді.

Ключові слова: мораль; етика; наука; освіта; релігія; морально-етичне виховання.

Сучасне протистояння різних політичних сил і угруповань у країнах Арабського регіону, хвиля революцій різноманітних кольорів і барв на різних континентах світу збурюють суспільство, викликають нестабільність і, як результат, погіршують соціально-економічне становище простих людей, втягнутих у ці події. На жаль, у багатьох випадках ці катаклізми мають релігійне забарвлення, пов'язані з руйнацією морально-етичних основ цивілізованого співіснування людей різних націй, релігій, кольорів шкіри тощо. Дається взнаки як недостатня освіченість і культурний рівень окремих людей і, навіть, цілих народів, так і навмисне нагнітання ворожнечі та нав'язування неприязні до тих, хто “інший” з боку можновладців і лідерів духовенства. Але, майже за усіма цими подіями стоять інтереси великого бізнесу, капіталу, надприбутків. Також дуже важливим завданням усього людства є піклування про дітей, їхнє морально-етичне виховання, прищеплення ідеалів світової культури та загальнолюдських цінностей. Так, Великий Махатма Ганді вважав, що “Якщо ми хочемо досягти справжнього миру в усьому світі, то починати треба з дітей”.

Для подолання кризових явищ у сфері людського співіснування вирішальну роль мають відігравати мораль і етика у тісній взаємодії з наукою, освітою і релігією (причому, справжня релігія є універсальною, спільною для всього людства). Їхнім головним завданням є виховання дійсно хорошої людини – розумного творця, справедливого діяча, мужнього захисника. Так, Великий Махатма Ганді вважав, що “Секрет гідної оцінки дійсно хорошої людини з боку людей різних релігійних поглядів полягає в тому, що *всі вірування мають якусь загальну етичну основу – універсальну релігію*” [1]. Він зазначав, що. “Ця основа є вірою у встановлене моральне керівництво всесвіту... Ця релігія перевершує і індуїзм, і іслам, і християнство і т. п. Вона незамінює їх, але, перебуваючи в повній гармонії з ними, дає їм право на існування” [2]. “Вивчення інших релігій, крім своєї власної, дає розуміння твердої основи для єднання всіх релігій, а також уявлення про ту універсальну абсолютну істину, яка лежить за межею різних кредо і вірувань” [3].

Віра і знання є благодатним ґрунтом зростання моралі, етики, інших людських чеснот, причому – всі релігії і вірування мають слугувати очищенню й моральному відродженню людства. Так, Великий Махатма Ганді вчить, що *“Мета співдружності релігій має полягати в тому, щоб допомогти індусу стати кращим індусом, мусульманину – кращим мусульманином, а християнинові – кращим християнином...”*. Релігія і наука – невід’ємні, так само, як знання і прогрес, мир і життя!

Як свідчить історія [4], на рубежі XVI–XVII століть, коли сучасна наука ще тільки зароджувалася, більшість учених були глибоко віруючі християни і вони вважали, що їхні дослідження природи дозволяють краще побачити і зрозуміти мудрість і благість Господа Бога, що проявляється в Його створіннях. Однак у XVIII і XIX століттях під впливом матеріалістичної філософії виникло помилкове уявлення про самодостатність природи і про її повне, хоча і поступове, пізнання розумом людини. Таке невірне переконання в тому, що “наука довела, що Бога немає”, продовжує зберігатися і в XX столітті, незважаючи на те, що нові наукові дані в різних областях природознавства явно вказують на цілком цілеспрямований характер природних процесів і структур, а саме: Всесвіту як цілого, галактик, зірок, Сонця, планет, оболонки Землі, властивостей мікросвіту і живих організмів. При абсолютно неупередженому, науково нейтральному ставленні до досліджуваних об’єктів не може не виникати думки про Всевишнього Творця і Промислителя, який не тільки створив світ, але й додав йому впорядкованості, ієрархічності та осмисленості, надав природі Свої закони, створив неймовірно складні системи і безперервно підтримує їхнє існування. Однак, на жаль, ще в багатьох закладах освіти, наукових установах, навчально-освітній і науково-популярній масовій літературі, телепрограмах та засобах масмедіа ці погляди багатьох всесвітньо відомих вчених або повністю, або – у великій мірі ігноруються і замовчуються, а замість них нав’язуються лише матеріалістичні та еволюціоністські концепції, давно вже спростовані сучасною наукою.

Так, наприклад, засновник квантової механіки німецький фізик-теоретик Макс Планк підкреслював, що "Куди б ми не звертали наші погляди, яким би не був предмет нашого спостереження, ми ніде не знаходимо суперечності між наукою і релігією. Ми, швидше, констатуємо їх абсолютну гармонію в основних пунктах, особливо в області природознавства. Як релігія, так і наука, в кінцевому результаті, шукають істину і приходять до сповідання Бога.

Справжня релігія, як і справжня наука, розмежовуючи сферу своєї компетенції, ніколи не можуть входити один з одним у суперечність. Якщо таке протиріччя з'являється, то це означає, що або релігія, або наука зрадили свої принципи і перетворилися на псевдорелігію або псевдонауку.

Віра і знання по своїй сутності є невіддільними одне від одного. Неможливо припустити, щоб віруюча людина не мислила про предмет своєї віри і не знала, чому та у що вона вірує; неможливо, щоб і вчений-дослідник, науковець, філософ у процесі дослідження не вірив би, принаймні, у свій розум і не використовував би об'єктивні знання.

Знання для релігії є так само необхідними і законними, як і віра для науки. Віра може бути необхідною там, де знань є недостатньо, або знання є безсилим. Пізнане вірою не повинно входити в суперечність зі знанням. Правда, це протиріччя часто буває уявним. Християнська апологетика, що займається раціональним обґрунтуванням християнської віри, в питаннях взаємин між релігією і наукою, розкриває ці уявні суперечності.

Чим більш глибоко і ґрунтовно людина вивчає науки і знає межі їх компетентності, чим більше вона при цьому має філософської і богословської освіти, і чим глибше у неї розвинена релігійна віра, тим менше і менше для неї стає уявних суперечностей між вірою і знанням, між релігією і наукою. Звичайно, віра в релігії відіграє, безсумнівно, значно більшу роль, ніж в науці. Але це пояснюється лише відмінністю предмета релігії і науки, що вимагає різних методів пізнання. Предмет науки є досить елементарним порівняно з предметом релігії. Так само, як і хімічний склад металу навіть найсучаснішої космічної ракети, або результати аналізу ґрунту на місяці і значення сенсу та мети життя світу і окремої людини мають для людства зовсім різне значення.

Релігія відповідає вищим і надзвичайно складним запитам людського духу, на які наука часто абсолютно безсила відповісти. Чим вище розвинена релігія, тим більше вона виховує любов до знання, звичайно, не до суєтного, а до істинного, яке називається духовною мудрістю.

Наука самим своїм походженням зобов'язана релігії, і обидві вони здавна існували у тісному взаємозв'язку. Важко припустити, що давньоєгипетські і вавилонські жерці, створюючи основи математики, астрономії, медицини, ставили собі за мету "пристосуватися до нових часів" [4]. Храми давніх східних цивілізацій були справжньою колицкою науки, будучи першими школами, лабораторіями та обсерваторіями. Перші анатомічні атласи, перші математичні формули, перші карти вийшли з рук людей, які служили релігії. Цей загальновідомий факт заперечувати

неможливо.

Водночас творці античної науки були релігійними мислителями. Суспільство піфагорійців, яке зробило так багато для прогресу математики, являло собою релігійний орден. Аристотель – батько сучасного природознавства, був творцем релігійно-філософських принципів, що увійшли згодом і в християнське мислення. У середні століття Церква залишилася єдиним культурним осередком в Європі, який зберіг насіння античної науки. Монастирі збирали давню літературу, зосередивши в своїх стінах всі скарби знань тієї епохи. Видатні християнські мислителі пізньої античності і середньовіччя були у всеозброєнні науки свого часу, жваво й допитливо цікавилися питаннями природознавства.

У нехристиянських світах відбувалося те ж саме. Арабські богослови вивчали Аристотеля, розвивали астрономію, алгебру, анатомію, буддійські – логіку і теорію пізнання.

Отже, в прадавньому світі, в античну епоху і в середні століття наука і релігія мирно співіснували пліч-о-пліч, надаючи взаємної користі одна одній. А чи можуть релігія та наука у наш час і надалі вільно розвиватися, не перешкоджаючи один одному?

Позитивна відповідь на це питання виникає з якісної відмінності об'єктів, на які вони спрямовані. Наука вивчає видимий світ. Об'єктом її дослідження є матеріальний Всесвіт. Релігія ж є духовним устремлінням до світу надчуттєвого, який не може бути досягнутий виключно науковими методами.

Наука ніколи не повинна зупинятися у своїх дослідженнях, вона повинна прагнути пояснити як можна більше явищ. Але при цьому необхідно пам'ятати, що, навіть якщо наука виявиться здатною досягнути весь матеріальний світ, сфера нематеріального залишиться для неї закритою. Отже, вчений повинен бути досить обережний у філософських висновках із відомих йому фактів. Особливо небезпечний в науці догматизм, який не тільки вторгається в чужі науці сфери, а й гальмує її розвиток.

Фактично по-своєму наука нейтральна щодо релігії та філософії. Так, вчення Платона виникло в античному світі, але, як показав Вернер Гейзенберг, ідеї платонізму не втратили своєї цінності і в наші дні. Відкриття людиною світу прекрасного в мистецтві і відкриття світу духовного в релігії не може і не повинно перешкоджати відкриттям науки у сфері матеріальній.

Релігійне мислення нерідко використовує наукові методи для розкриття і осмислення інтуїтивного релігійного досвіду, але воно може обходитися і без цих методів. Точно так само і наука може розвиватися під знаком релігійного світогляду, а може залишатися і поза ним.

Значення релігії для роботи вченого добре показав Ейнштейн, який стверджував, що віра в осмисленість світобудови надихає дослідника. Релігійний вчений, розкриваючи світові закономірності в просторах Всесвіту або в глибинах атома, бачить в них прояви Світового Розуму. Це надає особливу значимість його дослідженню.

При такому погляді на межі сфер науки і релігії відпадає всяке “протириччя” між ними. Це визнає сьогодні більшість провідних учених світу.

Наука відіграє в людському житті обмежену роль. Зокрема, за своїм характером вона досить часто діє поза межами моралі. І людина, що виробляє потужну зброю для знищення життя на землі або проводить злочинні дослідження над людьми, і вчений, який ризикує своїм життям у процесі експерименту, однаково належать науці.

Не існує окремого “наукового світогляду”, побудованого тільки на даних природознавства. У погляді людини на життя завжди є щось таке, що лежить за межами науки. Крім того, людина не може керуватися у своїх вчинках лише тим, що надало йому вивчення природи. Вищі категорії сенсу і цінності, добра і зла лежать в області віри. Саме тому Макс Планк зазначав, що наука і релігія в істині не суперечать один одному, але вони для кожної мислячої людини потребують у взаємному доповненні один одного.

Релігія дає людині знання про те, для чого він живе і як він повинен жити. Наука не може відповісти на ці питання – вона лише намагається дізнатися, як влаштований матеріальний світ. Сфера науки – переважно сфера інтелекту. Але людина не може і не повинна звужувати себе до меж тільки однієї цієї сфери. Релігійний світогляд – цілісне коло, в якому міститься все людське життя і в тому числі жага знань, наукове дослідження світу.

Таким чином, наука і релігія – ці два шляхи пізнання реальності – повинні не просто бути незалежними сферами, але у гармонійному поєднанні сприяти загальному руху людства за шляхом до істини.

Передові вчені та релігійні діячі утворюють сьогодні єдиний фронт боротьби за вічні духовні пріоритети людського буття, протистоять екологічним і техногенним катастрофам, економічним кризам, викликаним такими негативними проявами людської слабкості як жадібність (що веде до над споживання), духовній деградації людини тощо. Вони намагаються зберегти такі вічні цінності сучасної цивілізації як любов, добро, мораль, етика, віра. У цих умовах необхідним є свідомий і взаємоповажний діалог між ними, який набуває особливої актуальності і значимості.

Завдяки релігії, завжди зверталася до духовного світу людини, наука, яка має можливість знайти, нарешті, свою ключову предметність як умова власного прогресу і ціннісного вкорінення. Таким предметом має стати сама людина. Не людину треба зводити до рівня відомих нині фізичних і хімічних законів, а фізику і хімію піднімати до рівня людини. Людина повинна стати головним об'єктом експериментальної науки в його численних зв'язках з природними явищами і процесами.

Дуже важливим і складним завданням освіти (як і релігії) є виховання громадянина високої моральної культури, орієнтованого на свою безперервну самоосвіту і саморозвиток. А. Моруа, наприклад, вважав, що причиною багатьох невдалих доль є неправильне виховання. Морально-етичне виховання – це найважливіша складова у формуванні особистості,

бо мораль є регулятором взаємовідносин між людьми, проникає в усі сфери життя, формує свідомість і визначає поведінку людей. Загальна задача морального виховання – сформувані у людини переконання, які забезпечують солідарність з людьми, виробити вічні цінності: дружбу, милосердя, турботу про батьків і дітей та ін.

Проведені у країнах СНД соціологічні дослідження показують, що вище за все учнівською та студентською молоддю цінуються чесність, справедливість, відповідальність, альтруїзм [5]. Негативні моральні якості, які найчастіше зустрічаються серед молоді, це: егоїзм, грубість, брехливість, жадібність, агресивність. Демократизація української держави створює насамперед умови для морального та етичного перетворення людини. У міру подальшого розвитку суспільства мораль і етика повинні стати регулятором взаємовідносин між людьми, проникнути в усі сфери життя, формувати свідомість і побут.

Для нової моралі характерні принципи рівності і співпраці людей, повага праці та її результатів, а також громадянської позиції, громадських та особистих проявів. Важливо, щоб вільний розвиток кожного став умовою вільного розвитку всіх.

До завдань середніх шкіл і ВНЗ із морального виховання учнівської та студентської молоді у цьому сенсі доцільно віднести:

- виховання любові і поваги до універсальних релігійних вчень;
- виховання гуманізму – турботливого, доброзичливого ставлення до людей, вміння гармонійно поєднувати свої інтереси з громадськими, почуття єдності слова і справи як повсякденної норми поведінки;
- виховання неминущих людських цінностей – любові і дружби, милосердя;
- виховання принциповості, чесності, глибини почуттів;
- виховання відповідального ставлення, правової культури;
- виховання працьовитості, потреби в праці, як вищому сенсу життя, джерелу творчості, матеріального благополуччя;
- виховання культури поведінки, культури спілкування;
- виховання почуття власної гідності.

Важливим завданням системи освіти, як і гарних батьків, є виховання у дітей і молоді дійсного інтернаціонального патріотизму, любові як до своєї батьківщини, так і до усього людства. Великий Махатма Ганді, наприклад, зазначав, що “Мій патріотизм – це не замикання на одній нації; він всеосяжний, і я готовий відмовитися від такого патріотизму, який будує благополуччя однієї нації на експлуатації інших”. Саме така життєва громадянська позиція всіх людей, усіх націй і вірувань, так само, як і прагнення свободи і незалежності, можуть стати наріжним каменем у без’ядерному майбутньому суспільства, побудованому на цінностях моралі і новітніх знаннях. Тільки вільні народи і нації, права яких визнаються і які також самі визнають права інших і рівність перед Богом і життям, зможуть жити в злагоді, мирно, творчо розвиватися і удосконалюватися.

На завершення слід навести такі думки Великого Махатма Ганді:

“Точно так само, як людина не буде піклуватися про життя в іншому тілі, окрім його власного, так і нації не люблять жити під пануванням інших націй, які б благородні і великі вони не були”.

Використана література:

1. Дамта Д. Философия Махатмы Ганди / перевод с английского А. В. Радугина. – М. : Изд-во Иностранной литературы, 1959. – С. 59.
2. Gandhi M. K. Hindu Dharma. Ahmedabad, NavajivanPub. House, 1950. A collection of Gandhi's writings on Hinduism. – P. 224.
3. Там же. – С. 226.
4. Основы мировых религиозных культур (православие). – [Електронний ресурс]: http://kesler.ortox.ru/news.html&action=news_detail&id=762 (Дата звернення: 26.06.2013).
5. Нравственно-этическое воспитание как важный компонент идейно-воспитательной работы. – [Електронний ресурс]: <http://ripo.unibel.by/vlp/02/print.php?art=5> (Дата звернення: 27.06.2013).

КОНДРАК ЕЛИАС АРИФ. Мораль и этика в взаимосвязи с наукой, образованием и религией спасут человечество.

Рассмотрены проблемы морали и этики во взаимодействии с наукой, образованием и религией. Исследована взаимосвязь религии и науки. Анализируются задачи образования по морально-этическому воспитанию молодежи.

Ключевые слова: мораль; этика; наука; образование; религия; морально-этическое воспитание.

KONDRAK ELIAS ARIF. Morality and ethics in conjunction with science, education and religion will save humanity.

The problems morality and ethics in conjunction with science, education and religion are considered. The relationship of religion and science is investigated. The task of moral and ethical education of youth are analyzed.

Keywords: morality, ethics, science, education, religion, moral and ethical education.

УДК 37.011.3-051:78

Костюков В. В.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

ФУНКЦИОНАЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ПЕДАГОГИЧНОГО АРТИСТИЗМУ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ

Стаття присвячена розгляду педагогічного артистизму майбутнього вчителя музики з позиції функціонального аналізу. Розкрита сутність даного питання, визначені ознаки та структура педагогічного артистизму, визначені поради щодо формування педагогічного артистизму.

Ключові слова: педагогічний артистизм, професійна культура педагога, функції, взаємна імпровізація, внутрішній та зовнішній артистизм, педагогічна творчість.

Перед сучасною педагогікою стоїть завдання розвитку творчого потенціалу людини, здатної реалізувати себе в нестабільних умовах дійсності. Забезпечити розвиток продуктивних можливостей підростаючих